

Boekverslag van 'Oude mensen, de dingen, die voorbijgaan...' - Louis Couperus Leeskring De Omslag – 24 februari 2015

Wat wij ervan vonden:

Marné: mooie psychologische roman; goede uitdieping van de karakters; ook spannend.

Ria: boek met plezier gelezen; mooi dat oude Nederlands; goede beschrijving van tegenstellingen; spanning in het verhaal.

Gerda: ongelooflijk mooi; lang geleden eerder gelezen; schrijver laat geen middel onbenut: b.v. ook nuances in de typografie; is Couperus-liefhebber.

Thea: houdt ook erg van Couperus, zag al lezend weer beelden voor zich van toneelstuk met Ellen Vogel als de oude Ottilie.

Wil: heerlijke taal; je ziet wel hoe de taal is veranderd; veel verborgen eenzaamheid en stil leed.

Annelies: heel mooi boek; taal als een gedicht, een haiku. Eerste deel wel wat taai, later spannend.

Janny: sfeer prachtig; karakters mooi beschreven.

Ariana: mooi boek; wel terug in de tijd, maar tegelijk tijdloos.

Paulien: moest er wel in komen; knappe beschrijving van karakters.

Joke: Verrassend hoe een boek dat je jaren geleden las toch weer gaat boeien. Komt dat omdat het thema '(familie)geheimen' van alle tijden is?

Over de auteur:

Louis Couperus wordt op 10 juni 1863 geboren in Den Haag. Van 1872 tot 1878 woont het gezin in Nederlands-Indië. De literaire carrière van Couperus begint in juli 1883 met het gedicht 'Erinnering' in het tijdschrift 'Nederland'. Zijn debuutroman 'Eline Vere' verschijnt vanaf december 1887 als feuilleton in 'Het Vaderland'. Het is zeer populair en komt in maart 1889 uit in boekvorm. Hiermee heeft Couperus zijn naam als schrijver definitief gevestigd. Eerder publiceerde hij al twee dichtbundels die vrijwel onopgemerkt bleven.

In september 1891 trouwt hij met zijn achternicht Elisabeth Baud. Het echtpaar reist regelmatig naar Italië (Florence en Rome), maar ook naar Frankrijk, Duitsland en Engeland. Couperus schrijft dan ook vele reisimpressies. In 1899 maken ze een reis naar Nederlands-Indië, waar ze logeren bij zijn zus Trudy en zwager Gérard de la Valette. Na de benoeming van De la Valette tot resident verblijven Couperus en zijn vrouw in het residentiehuis. Daar begint Couperus aan zijn roman 'De stille kracht', waarin Valettes residentie model stond voor de woning van een van de hoofdpersonen, de resident Otto van Oudijk. In oktober 1900 vestigt het echtpaar Couperus zich voor enige tijd in Nice. In januari 1903 richt Couperus, samen met Cyriel Buysse en Willem Gerard van Nouhuys, het literaire tijdschrift 'Groot Nederland' op. Daarin verschijnt een jaar later 'Van oude mensen, de dingen, die voorbij gaan....' In mei 1904 koopt uitgever L.J. Veen voor een groot bedrag de rechten van alle tot dan toe verschenen werken van Couperus. Omdat zijn boeken slecht verkopen, neemt Couperus zich enkele jaren later voor geen romans meer te schrijven. Van augustus 1908 tot december 1910 beheert het echtpaar Couperus een pension in Nice. Couperus schrijft korte verhalen en vanaf november 1909 een wekelijks feuilleton in 'Het Vaderland'. Tot 1912 zijn er reizen naar Italië en Sicilië, in 1913 gevolgd door een drie maanden durende reis door Spanje. In maart 1914 wint Couperus de Nieuwe Gids-prijs voor zijn beschrijving

van reiservaringen in 'Antiek toerisme'. Begin 1915 keert het echtpaar terug naar Den Haag en gaat wonen op de Hoge Wal 2. Couperus schrijft opnieuw feuilletons voor 'Het Vaderland'. In oktober 1917 vindt de première plaats van een toneelbewerking van 'Eline Vere' door Elisabeth Couperus. In oktober 1920 onderneemt Couperus een reis naar Algiers, in februari 1922 reist hij als speciaal correspondent van de Haagse Post over Sumatra, Java en Bali. Hij wordt ernstig ziek tijdens een tocht door Japan en ligt verschillende weken in een Japans ziekenhuis. In 1923 wordt ter gelegenheid van zijn 60e verjaardag een feestcomité gevormd. Hij krijgt ongeveer 12000 gulden aangeboden voor de bouw van het huis Het Sunneke in De Steeg. Ook wordt hij benoemd tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Slechts een maand later overlijdt hij aan een longziekte.

Tegen het einde van zijn leven was Couperus een beroemd schrijver, maar zijn boeken verkochten slecht. Na zijn dood dreigt hij in de vergetelheid te raken maar bij zijn 100^e geboortedag in 1963 was er onmiskenbaar sprake van een opleving. Vooral voor zijn romans was opnieuw belangstelling. Bewerkingen van zijn boeken voor toneel, film en televisie hebben daar zeker toe bijgedragen. In 1993 werd het Louis Couperus Genootschap opgericht om liefhebbers van zijn werk bijeen te brengen en wetenschappelijk onderzoek naar zijn leven en werk te stimuleren. Dit genootschap riep het jaar 2013 uit tot Louis Couperus Jubileumjaar.

Inhoud

Er zijn twee verhaallijnen. De eerste gaat over de familie die in de greep is van een geheim. Zestig jaar geleden is grootvader Dercks in Indië vermoord. Als lezer weet je vrij snel wie de schuldigen zijn: de nu 97-jarige grootmoeder Otilie Dercks en haar minnaar, de bejaarde heer Takma. Zij hopen hun geheim mee te nemen in het graf. De oude dokter Roelofsz kent de ware toedracht, maar zwijgt. Er was nog een getuige: de baboe Ma-Boeten. Harold Dercks, de zoon van Otilie, zag als dertienjarige hoe de ouders het lichaam van zijn vader naar de rivier sleepten. Dit beeld, 'het Ding', achtervolgt hem al zestig jaar.

De tweede verhaallijn vertelt over het jongste familielid kleinzoon Charles of Lot Pauws. Hij heeft Elly Takma ten huwelijk gevraagd zonder zelf goed te weten waarom. Hij maakt zich zorgen over de vloek die lijkt te rusten op de huwelijken in zijn familie. Zijn moeder Otilie, dochter van de oude Otilie en Takma, is voor de derde keer getrouwd en ook nu niet gelukkig met Steyn de Weert. Ze weet niet dat Takma haar biologische vader is. Grootmoeder Otilie realiseert zich dat haar kleinzoon straks in het huwelijk zal treden met zijn nichtje. De vreselijke gebeurtenis uit het verleden en Otilies verhouding met Takma hebben nog altijd hun uitwerking op het heden. De dingen zijn nog niet voorbijgegaan...

Na hun huwelijk reizen Lot en Elly naar Italië. Moeder Otilie houdt het niet meer uit bij Steyn de Weert en gaat bij haar zoon Hugh in Engeland wonen. Wanneer de oude Takma plotseling overlijdt, vindt zijn nicht en huishoudster Adèle een brief waarin gesproken wordt over de moord. Ze laat die brief lezen aan Steyn de Weert. Ook een andere zoon van grootmoeder Otilie, Daan Dercks, is te weten gekomen wat er zich zestig jaar geleden heeft afgespeeld. Hij wordt gehanteerd door de zoon van Ma-Boeten, die blijkbaar het gebeuren niet voor zich kon houden. Daan komt naar Nederland, deelt zijn zorgen met broer Harold en hoort tot zijn grote schrik dat Harold al jaren gekweld wordt door de beelden van die nacht. Zo weten steeds meer mensen ervan maar niemand weet wie er precies wel of niet weet.

Het huwelijk van Lot en Elly is niet echt gelukkig. Het lukt haar niet hem te motiveren weer een roman te schrijven. Uiteindelijk reist zij naar Sint Petersburg en woont hij alleen in Italië. Stiefvader Steyn, die hem bezoekt, onthult het familiegeheim. Vertwijfeld vraagt Lot zich af of hij misschien een roman zal schrijven over de twee oude mensen en de moord in Indië. "Hij glimlachte, schudde zich ontkennend het hoofd. 'Neen,' dacht hij, en hij zeide bijna hard-op; 'het zoû MIJ te romantisch zijn... (p. 246)'"

En verder:

Dit boek behoort tot het genre van de familieroman. Daarin toont Couperus zich een kind van zijn tijd. Dit genre was rond 1900 zeer populair in Europa. Daarnaast vertoont de roman veel invloeden van het naturalisme, een stroming die vooral in Frankrijk bijval vond. Schrijvers en wetenschappers hielden zich bezig met de vraag waardoor het lot van de mens wordt bepaald en kwamen tot de conclusie dat er drie bepalende factoren waren: het 'ras' waartoe je behoort, de omgeving waarin je opgroeit ('milieu') en het tijdsgewricht ('moment') waarin je leeft. In zijn Haagse periode van realisme en naturalisme schreef Couperus drie meesterwerken: 'Eline Vere' (1888), 'De boeken der kleine zielen' (1901-03) en 'Van oude mensen, de dingen die voorbij gaan' (1906). Het oeuvre van Couperus is omvangrijk. Naast de al genoemde gedichtenbundels en reisverslagen (o.a. ook 'Met Louis Couperus in Afrika'(1921)) verschenen verschillende romans die zich afspelen in de klassieke oudheid: 'De berg van licht (1905-1906), 'De komedianten (1917), 'Xerxes of de hoogmoed'(1919) en 'Iskander' (1920).

Verslag: Joke Westerhof